

למשפחות לבית אבותם

תולדות משפחות מיוחסות בישראל

משפחת פרוש הנודעת היא אבן מאבני היסוד של ירושלים ■ אבי המשפחה, בן למשפחת פעלדמאן ומגזע דוד המלך, הגיע לארץ ישראל לפני כמאה ושישים שנה ■ בשל הליכותיו הקדושות ופרישותו הרבה מהעולם כונה 'פרוש' ■ בניו ונכדיו אימצו את כינוי אביהם כשם משפחה והיו מבוני ירושלים, שומרי חומותיה ובני בית אצל גדולי ירושלים ■ מצאצאי המשפחה יצאו רבנים, תלמידי חכמים מופלגים ועסקנים מפורסמים ■ **מאמר ראשון**

ח. ירושלמי

משפחת פרוש

המשפחות המסתעפות:

אויערבאך ■ אייזנשטאט ■ אייזנשטיין ■ אייכלר ■ אילן ■ איסרוב ■ איקן ■ אקער ■ אריאל ■ בוקר ■ בורודיאנסקי ■ בורלא ■ בירנצווייג ■ בלידנשטיין ■ בן-דרור ■ בנימין ■ ברוורמן ■ בריז"ל ■ ברייטשטיין ■ ברנר ■ גוטליב ■ גוטסמן ■ גולדברג ■ גינזבורג ■ גרוסמן ■ דז'ייקוב ■ דמבו ■ דרוק ■ דרווי ■ הבלין ■ הגר ■ הורביץ ■ הייזלר ■ הירשמן ■ הרשלר ■ וולס ■ וידער ■ ויטי ■ ויינברג ■ ויינגרטן ■ וייסנשטרן ■ וייספיש ■ וייץ ■ וילהלם ■ וינוגרד ■ וועבר ■ ופני ■ וקסלר ■ ורנר ■ זוננפלד ■ זייבלד ■ זילברמן ■ זלצמן ■ חבצלת ■ חיימזון ■ חשין ■ טורק ■ טרגר ■ יגליק ■ ישניסקי ■ כ"ץ ■ כהן ■ ליברמן ■ ליירזון ■ ליכטנשטיין ■ לינדר ■ לנדא ■ לנקין ■ מונדרי ■ מייזלס ■ מילצקי ■ מיניץ ■ מינצברג ■ מירסקי ■ מלומד ■ מענדלבוים ■ מרגליות ■ נוימן ■ נקנסקי ■ סג"ל ■ סוכוצ'ובסקי ■ סולובייציג ■ סירוטה ■ סלאנט ■ סלומון ■ פודביניק ■ פלאי ■ פלדמן ■ פניגשטיין ■ פקשר ■ פראג ■ פריזנד ■ פרייא ■ פריימן ■ פרנקל ■ פרקל ■ צוקר ■ קאהן ■ קולסקי ■ קוק ■ קורלונסקי ■ קירשנבוים ■ קלפהולץ ■ קמיל ■ קניגסברג ■ קניג ■ קרויזר ■ קרלנשטיין ■ רוזנברג ■ רוזנטל ■ רוטמן ■ רוטנברג ■ רולאנד ■ רחלזון ■ ריבלין ■ רייכמן ■ רייכקינד ■ שבדרון ■ שולמן ■ שטיינברג ■ שטיינהויז ■ שטיינר ■ שטרן ■ שיינקר ■ שינלזון ■ שלאף ■ שני ■ שנקר ■ שפירא ■ שקלאר ■ שריידר

היה 'פעלדמאן', כפי שניתן לראות מחתימת בנו ר' שלמה זלמן, אך עקב פרישותו וקדושתו הגדולה כינוהו הבריות 'הפרושי' - ידער וילקומירער פרושי (על שם העיר וילקומיר, בה ישב בפרישות שנים רבות). ברבות הימים, אימצו בניו את הכינוי 'פרושי' כשם משפחה. בתקופת מלחמת העולם הראשונה, שינו בני המשפחה את שמם לגליקמן כדי להיפטר משירות בצבא התורכי. משנת תש"ח חזרו רובם לשם משפחתם המקורי 'פרושי'.

בעיר הולדתו באברויסק, נשא רנ"צ לאשה את הרבנית מרת לאה, בת הגי"ר אליהו הכהן מבאברויסק וסלוצק, וזוגתו מי חיה שרה בת הרה"צ ר' עקיבא אלטשולר ר"מ בבאברויסק וסלוצק, בן הגי"ר יהושע אלטשולר מהורזעווע, זוגתו מי גולדה בת הגי"ר שלמה, בן הגי"ר עקיבא אב"ד באריסאוו בעל "ביות מצרים" על הגש"פ, בן הגי"ר אליעזר מרגליות אב"ד מוהילוב ומינסק, בן הגי"ר משה זאב אב"ד גליל העליון מינסק ופירדא, בן הגי"ר יהודה יודל אב"ד קאוולא בעל "קול תורה" על שו"ע או"ח, בן הגי"ר משה, בן הגי"ר צבי הירש סבא, בן הגי"ר יוסף יאסקי אב"ד ור"מ לובלין (מגזע רבי יהודה הנשיא), בן הגי"ר צבי הירש, חתן מהר"ל מפראג. הגי"ר עקיבא אב"ד באריסאוו הנ"ל, היה חתנו של הגי"ר משה אב"ד דובראווא (בן הגי"ר מנחם מענדל אב"ד מדינת רוסיה) חתן הגי"ר יחיאל היילפרין אב"ד מינסק בעל "סדר הדורות" מגזע המהרש"ל. לאחר שנות מגוריו בבאברויסק, השתקע בעיר סלוצק והתפרנס מעסק קטן שניהלה זוגתו.

לארץ בערוב ימיו וגידל את יתומי רנ"צ, והוא אביו של מרן הנצי"ב מוולוז'ין.

רנ"צ היה מכונה על שם עיר הולדתו, ר' נפתלי צבי באברויסקער וכך גם מצוין על מצבתו בהר הזיתים. שם משפחתו

הגאון הצדיק רבי נפתלי צבי פרוש אבי המשפחה בארץ-הקודש

איש קדוש וטהור, צדיק נשגב ופרוש מענייני העולם הזה. חוטר מגזע אראלים ותרשישים ואבי משפחת פרוש הענפה. לעתים חתם שמו "נפתלי הירץ".

לידתו ומוצאו

נולד בבאברויסק שברוסיה הלבנה בשנת תקפ"ג, לאביו רבי אליעזר ליפמן ב"ר מנחם מענדל; ולאמו בת הגי"ר אליהו הלוי סלוצקי ממיר, בן הגי"ר בצלאל הלוי דרשן אב"ד סלוצק בעל "עמודיה שבעה", חתן הגי"ר שמואל אב"ד אמדור בעל "תשובת שמואל", בן הגי"ר יוסף, בן הגי"ר שמואל משידלוב בעל "בית שמואל" על שו"ע אבן העזר, חתן הגי"ר אריה לייב הגבוה אב"ד קראקא, בן הגי"ר זכריה מענדל הנביא, חתן הגי"ר בצלאל מפראג (אבי מהר"ל מפראג), מצאצאי רב האי גאון, מזרע הנשיאים לבית דוד המלך ע"ה. קיימת מסורת משפחתית כי הוא התייחס כדור י"ב למהר"ל מפראג, אם כי לא ידוע כיצד.

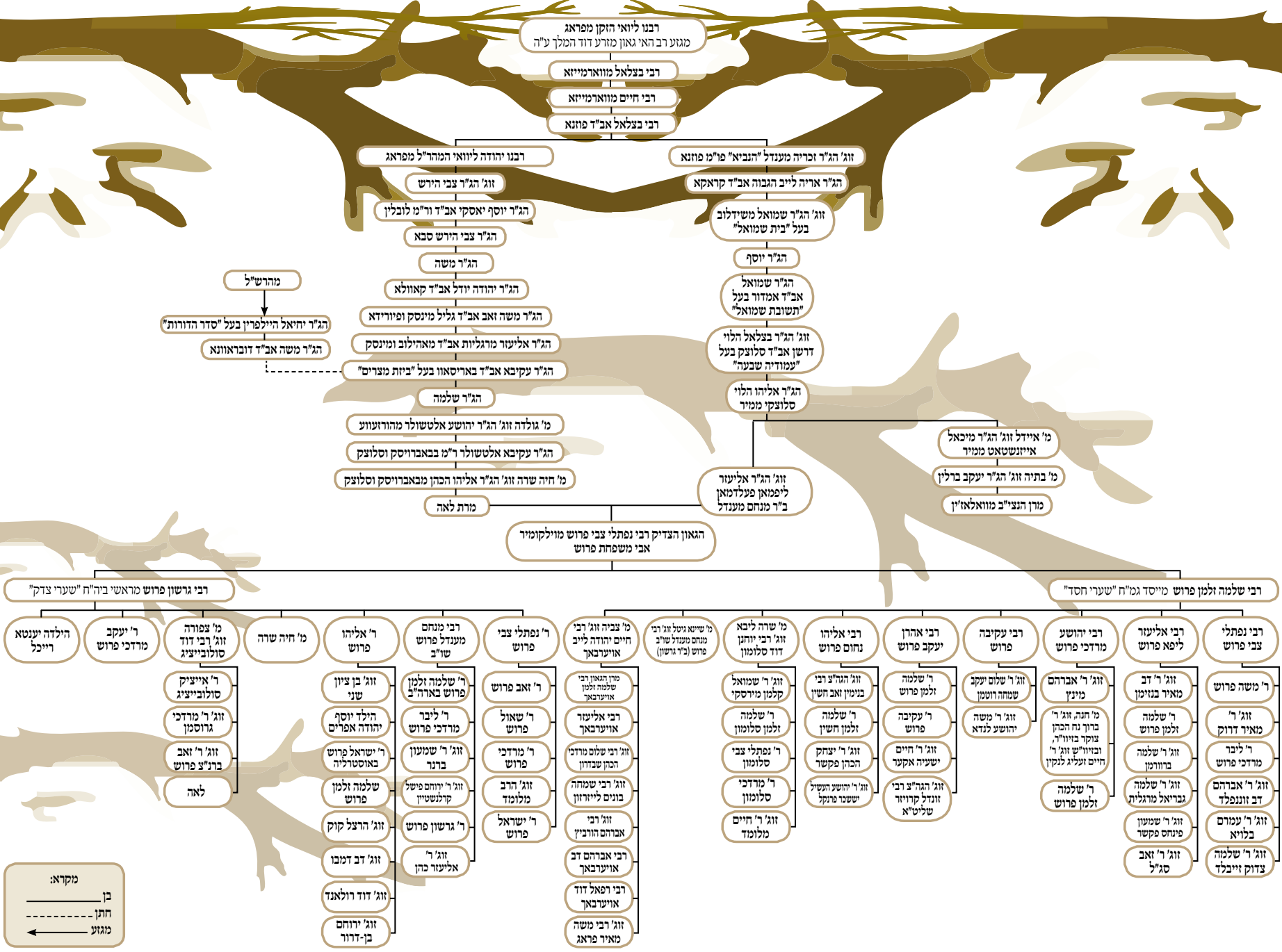
ר' אליהו סלוצקי, אבי אמו של רנ"צ, היה גם אבי מי איידל זוגי הגי"ר מיכאל אייזנשטאט ממיר, אבי מי בתיא זוגי הגי"ר יעקב ברלין שעלה

מצבת מרת לאה - אם משפחת פרוש

מצבת רבי נפתלי צבי הפרוש מוולקומיר - אבי משפחת פרוש בארה"ק

אילן משפחת פרוש

זכות לעצמם לתמוך בצדיק הפרוש שהגיע לעירם, וכל אחד חפץ היה לזכות בכך. בעצת רבה של העיר הגי'ר בנימין תאומים (אבי הגאון בעל האדר"ת) הוחלט, שהפרוש יסעד מדי פעם בבית אחר לפי גורל. הדבר נמשך כשנתיים ומחצה עד שגופו לא עמד בנטל והוא נפל למשכב.

הרופאים שהוזקקו למיטתו הגדירו את מצבו כמסוכן ובתמיכת הקהילה הוזקק רופא בכיר מפטרבורג שהצליח לרפאו. לאחר שהבריא הפציר בו רב העיר לשנות את דרכו אך הוא הסכים לכך רק במעט. לאחר תקופה של שנה ומחצה שוב נפל למשכב, הרב גור עליו לשנות את מנהגיו וקביל.

הגה"צ רבי בן ציון ידלר, מגיד מישרים בירושלים, מספר בספרו "בטוב ירושלים" גרסה שונה במקצת כפי ששמע מהגאון רבי יצחק בלאזר עצמו. לפיו, למרות עבודתו הכבירה של רבי'צ, לא נחה דעתו והיה מתיירא שמא עדיין לא יצא ידי חובתו. לימים נכנס אל הגאון רבי ישראל סלנטר מייסד תנועת המוסר, שידריכו בעבודת ה' ויגלה לו את חטאיו כדי שיוכל לעשות עליהם תשובה. אמר לו ר' ישראל: "החוטא הגדול מכולם, הוא מי שהוא כפוי טובה. הטובה הגדולה ביותר שנתן הקב"ה לאדם היא בריאות הגוף, כי כאשר הוא בריא בגופו ביכולתו לעבוד את ה'. ומי שאינו משגיח על גופו כראוי, חושש אני שהוא בכלל כפוי טובה". לשמע דברים אלו, שינה רבי'צ את דרכיו וחדל כליל מעניו גופו.

טהרה ומפסיק את צומו בסעודה קלה כדי לא להיכנס לשבת כשהוא מעונה.

לאחר תקופה של פרישות, גילה אחד מבאי בית הכנסת את זהותו והוא התפרסם בצדקותו ופרישותו. תושבי וילקומיר ראו

בתקופות החגים, היה נוסע ליריד שבליפציג או בממל, רוכש בדים וסחורות לאשתו וחוזר ללימודיו.

קדוש יהיה

רבי'צ שקד על התורה יומם ולילה והתנהג בפרישות ובקדושה יתרה. לא שח שיחה בטלה והיה כותב את הדברים הנצרכים בלבד. מדי יום אכל לחם צר שרוי במים, ולא היה לועס את הלחם כדי שלא ליהנות ממנו, אלא היה בולעו בלי לחוש את טעמו. לבש רק בגדי פשתן לבנים מחשש שעטנו, וישן שעות ספורות ביממה שלא על מיטה.

כל ימיו השתוקק רבי'צ לחונן את עפר הארץ, והתכונן לקדושתה בהכנה ראויה. לאחר שנולדו לו שני בנים ובת, עזב לחמש שנים את עירו והשתקע בוילקומיר, שם ישב בהתבודדות במשך כל ימות השבוע מבלי לבוא בין הבריות ומבלי לגלות את זהותו לבד משמו ושם אביו. היה צם משבת לשבת, וחוץ משתייה קלה מדי ערב לא בא אל פיו מאומה. לא עלה על יצועו והיה מנמנם כשעה וחצי בלבד בכל יומה. מדי יום שישי, לאחר מנחה גדולה, היה טובל במקווה

רבי אהרן יעקב (ב"ר שלמה זלמן) פרוש "חכימא דיהודאי"

רבי נפתלי צבי (ב"ר שלמה זלמן) פרוש מייסד גמ"ח "שערי חסד"

בסיומו של חמש השנים חזר לביתו כדי להגשים את משאת נפשו ולעלות ארצה.

העליה לארה"ק

בשנת תרט"ו יצא רנ"צ, זוגתו וילדיו שלמה זלמן בן העשר וגרשון בן השמונה, לדרך חתחתים לארץ ישראל. מליטא שבצפון נסעו לאודסה שברוס. משם המשיכו באוניית מפרשים רעועה לנמל קונסטנצה שבירומניה. בדרך פרצה סערה והאונייה נבקעה לשניים. בחלקה האחד היה רנ"צ ובנו הגדול, ובחלקה השני נותרה זוגתו עם הבן הצעיר. בנס ניצלו כולם והגיעו בשלום לקונסטנצה. משם נאלצו להמשיך בדרך היבשה בשל מלחמת קרים.

לאחר דרך ארוכה ורצופת תלאות, הגיעו לנמל יפו. את דרכם לירושלים עשו על גבי חמורים ופגרות, כשהם יושבים בארגוים משני צדי הבהמה, לאיזון המשקל הוסיפו אבנים בצד של הבן הצעיר ר' גרשון, שכל ימיו היה מספר על התלאות הרבות שמצאום בדרך וזכר את הייסורים שסבל מהאבן שפצעה את רגלו בדרך. את רשמי המסע הקשה, שנמשך כשלושה חודשים, העבירו בניו לדורות הבאים וסיפרו ברטט על מסירות נפשו של אבי המשפחה לחון את עפר הארץ.

אל ירושלים נכנסו רנ"צ ומשפחתו בלי קרוב וגואל. שבוע ימים עבר עליהם כשהם לנים תחת כיפת השמים בחצר בתי מחסה. אחר השתקעו בדירה קטנה ברחוב היהודים, בקרבת חצר ריה"ח. בביתו קבע לעצמו פינת "יד" אמות של הלכה" עם מסך מבדיל. לשם לא נכנס איש והוא שקד על התורה יומם ולילה.

הוא המשיך בפרישותו היתרה, למד בעמידה ולא שח כל שיחה בטלה. בשבתות ובימי שני וחמישי, דיבר רק בלשון הקודש. מלבדו נותרו מבדי כותנה בלבד מחשש שעטנו. לכובעו התקין שתי רצועות כדי שיוכל לטאטם אוזניו משמוע דברים אסורים.

לא ארכו הימים, ויהודי ירושלים הבחינו בקדושתו ובדרגתו והוא השתלב בכותל המזרח של גדולי ירושלים.

רנ"צ נהג להיוועד מדי לילה עם שכנו הגאון הקדוש רבי נחום משאדיק, ויחד קבעו מקום באחת מפינות הכותל המערבי לאמירת תיקון חצות.

אחרית ימיו

שנה בדיוק לפני פטירתו, במוצאי שבי"ק ח' במרחשון תרכ"ה, פתח את חלון ביתו ותר אחר מאן דהו. לשאלת אשתו סיפר כי הוא חש שמישהו קורא לו מבחוץ. מאז החל לדבר כל ימות השבוע בלשון הקודש וקיבל על עצמו גדרים וסייגים נוספים.

בחודש אלול, חודשיים לפני פטירתו, ליווה למנוחות את אחד מחכמי ירושלים, ובשונה ממנהגו ליווהו עד הר הזיתים. לאחר שנסתם הגולל והמלווים חזרו לביתם, נשאר יחד עם בנו במקום המשקיף להר הבית וקרא את כל ספר התהלים בדמעות שליש. בנו סיפר, כי האדמה שבמקום נרטבה מדמעותיו עד שהיה אפשר לגבל ממנה טיט. בסיום התפילה התבטא כי המקום יפה לקבורה ובמוצאי שבת שלאחר מכן ערך את צוואתו.

במרחשון תרכ"ו פרצה מגפת חולירע ורנ"צ נדבק בה. הוא נפטר במוצאי שבת ח' במרחשון תרכ"ו בהיותו בן מ"ג בלבד. קהל מלווים

אילן היוחסין של משפחת פרוש
מועשי ידי ר' אברהם דב זוננפלד התן ר' נפתלי צבי פרוש

נאסף ללוותו ועל פי הוראת רבה של ירושלים מרן הגאון רבי שמואל סלאנט, הוכנסה מיטתו לחצר ריה"ח והועמדה ליד בית המדרש החדש שם קבע בחייו את מקום תפילתו.

רעו רבי נחום משאדיק הספידו והעיד עליו שכל שנה היה מסיים ש"ס בבלי וירושלמי, ספרי וספרא, מדרש ומכילתא, וכל ארבעת חלקי שולחן-ערוך, ובכולם היה בקי.

הוא נטמן במרומי הר הזיתים בחלקת רבני ירושלים במקום אותו ציין. על מצבתו נחרת התואר הנדיר בירושלים דאז: "הרב הצדיק המפורסם".

כעבור ארבעה ימים, בי"ב במרחשון, הסתלק אף רבי נחום משאדיק במגפה וירושלים התעטפה באבל כבד. התקיים בהם: "הנפיקים וְהַנְּעִימָם פְּתִיחָם וּבְמִוְתָם לֹא נִפְדּוּ".

עם פטירתו נותרה משפחתו כספינה טרופה בים. הבן הבכור ר' שלמה זלמן היה אז ערב נישואיו. שאר בשרם וידידי המשפחה, הגי"ר יעקב ברלין אבי הנצי"ב, נחלץ לעזרת האלמנה והשתדל בהוצאות הנישואין ואף ערך את החופה בביתו.

האלמנה נאלצה לשוב לארץ הולדתה כדי לגייס עזרה מבני משפחתה ולהבטיח את קיומה בארץ. בדרכה הגיעה לוולוז'ין וכאשר שמע הנצי"ב על בואה של אשת ה'פרוש', יצא, שלא כדרכו, לקדמה בברכה. לתמיחה תלמידי הישיבה על הכבוד הגדול שהנחיל לה, סיפר הנצי"ב על זהות האשה הצדקנית שהיא בת גדולים ואשת חבר.

מרת לאה נפטרה בזקנותה, ביום י"ז באד"א תרס"ח, ונטמנה אף היא בהר הזיתים.

קדושתו ודרגותיו של רנ"צ, מורשתו הרוחנית ומסירותו לארץ הקודש היו למופת לצאצאיו אחריו. על מורשתו התחנכו ליטול חלק בבניין הארץ, בהפרכת שממונה הרוחני והגשמי ובנטילת חלק בענייני הציבור במסירות ונאמנות.

רבי שלמה זלמן פרוש

מייסד הגמ"ח "שערי חסד" ומבוני

ירושלים

נולד בשנת תר"ה, לאביו רבי נפתלי צבי הפרוש. עלה ארצה בשנת תרס"ו בהיותו בן עשר, עם הוריו ואחיו.

בגיל ט"ז התארס עם מ' מלכה יענטא, בת רבי ליבר מרדכי

ליפקין, מחשובי חסידי חב"ד שנפטר בהיותו בן כ"ז ביום י"ג באלול; בן הרה"צ רבי יהושע ליפקין המכונה 'רבי הושעיא', חוזר ושייך אצל כ"ק אדמו"ר בעל "צמח צדק" מליובאוויטש ז"ע. למרות שהכלה היתה ממשפחת חסידי חב"ד, לא נמנע ר' נפתלי צבי הפרוש להשתדך עמם.

על כתב התנאים חתם הדוד הגי"ר יעקב ברלין כ"ע"רב קבלן" וכאמור, לאחר אירוסיו התייתם החתן. נישואיו התקיימו בתוך שנת האבל.

מ' מלכה יענטא היתה אשה צדקנית. מסופר עליה שפעם תהתה שכנתה באוזניה מדוע אין הוא רוכשת גחלים לבישול כבר תקופה ארוכה. היא ניסתה להשתמש מתשובה ואז התברר כי ברכה סמויה שרויה בביתה, אך הוא פסק משהתגלה.

אמה דרה ברוסיה ושיגרה אליה בקשה שתשלח אליה את תמונתה עם ילדיה. היא נמנעה מכך ולאחר שגברו הפצרות האם, פסק לה הגאון רבי שמואל סלאנט שכיבוד אם עדיף. ביום שהצטלמה, ישה בתענית כל אותו היום. התמונה, בה מצולמים האם עם ילדיה ר' אליהו ומ' צביה, השתמרה עד היום.

לאחר נישואיו ישב על התורה ועל העבודה בשקידה רבה. בחצות פנה לביתו, סעד את סעודתו היחידה ביום וערך תיקון חצות. מאז ומתמיד נהג בסיגופים ובתעניות...

על משמר ירושלים

למרות פרישותו הכיר את דוחקם של עניי ירושלים והשתדל למענם בכל לבו. עסק בצורכי ציבור עד שנעשה תל תלפיות שהכל פונים אליו ועסק בפעילות ציבורית רחבת היקף.

היה מבאי ביתם של גדולי ירושלים, מרן הגאון רבי שמואל סלאנט ומרן הגאון רבי יהושע לייב דיסקין שרתם אותו למלחמת הקודש נגד נסיונות ערעור החינוך בעיר.

הגי"ר מאיר אויערבאך מקאליש, היה מוסר לידו לחלק צדקה לעניים מדי ערב שבת לפי רשימה שהכין בעבורו.

בשנת תר"מ, כשנוסד בית הספר "למל", נשלח רש"י להכריז על חרם גאוני ירושלים נגד החינוך בבתי הספר האסורים, במגרש הסמוך לבית הספר.

בריונים התנפלו עליו, תלשו את זקנו והכווהו עד שנוקט לטיפול

רפואי. סימני הפציעות נותרו על גופו ימים רבים והגרי"ל כינה אותם "אותות כבוד" ואמר: "עתה נסתם קטרונה של מידת הדין, כי איתא ביתא דבי אליהו שמידת הדין זועקת לפני הקב"ה: "מי הוא האיש שפצעו את מוחו על כבודך".

לאות הערכה, חרג הגרי"ל ממנהגו, וניאות להיות סנדק לבנו של רש"י, הוא הגה"צ רבי עקיבה פרוש. ברית המילה נערכה בחצר ה"אור החיים" וביקורו של הגרי"ל שגם חרג ממנהגו וטעם ממניי המזונות שהוכנו לשמחה, עורר רושם רב בירושלים.

בשנת תר"ל יסד רבי שלמה זלמן את הגמ"ח הראשון בירושלים "חברת שערי חסד גמילות חסדים הכללי", והעמיד בראשו את הגאון רבי משה נחמיה כהנוב מחאסלאוויץ בעל "שאלו שלום ירושלים" כנשיא כנאמן החברה. החל משנת תרמ"ד צורף להנהלת הגמ"ח, מרן הגרי"ח זוננפלד ז"ע שלימים התמנה לנשיא הגמ"ח.

במסגרת הגמ"ח, הוענקו הלוואות ותמיכה לתלמידי חכמים. הגמ"ח, הפועל עד היום, תמך ותומך באלפים מתושבי ירושלים וסביבתה.

כערבון להלוואה נהגו הלווים להפקיד שטרות מהכוללים אליהם השתייכו, ומנהלי הגמ"ח היו פודים את השטרות אצל ממוני הכוללים בהגיע עת פרעון החוב.

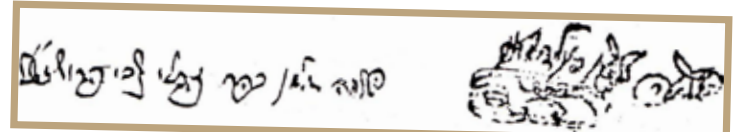
באחד המקרים הגיע רש"י עם שטר לפרעון אצל ממונה מכולל מסוים אך הלה טען שכבר פרע את השטרות ורש"י טען שלא קיבל מאומה. הדבר הגיע לבית דינו של הגרש"ס ובית הדין פסק לחייבו בשבועה שלא קיבל את הכסף. רש"י הזדעזע ויום השבועה היה ליום אבל ובני המשפחה התענו יחד עמו והצטערו בצערו. לא עברה שעה ארוכה לאחר השבועה, ובביתו של הממונה נמצא הכסף שנאבד. אין אנו יודעים חשבונות שמיים, אך הממונה איבד את מאור עיניו וזוגתו לא הוציאה שנתה. רש"י הצטער כל ימיו שבגינו לקו, אלה שחשדו בו.

מקום עולה של תורה

בשנת תרל"ו, יסד רש"י כולל אברכים "דגל התורה" ובמסגרתו

רבי משה ריבלין (חותנו של רבי נפתלי צבי פרוש)

חתימת רבי שלמה זלמן פרוש ב"ר נפתלי צבי (בצד ימין רשם: שלמה זלמן פעלדמאן, ובצד שמאל: שלמה זלמן פרוש)

מצבת רבי שלמה זלמן פרוש

רבי יוחנן דוד סלומון (חתן רבי שלמה זלמן פרוש)

הגאון רבי חיים יהודה לייב אויערבאך (חתן ר' שלמה זלמן פרוש)

למדו עשרה ממצויני האברכים בירושלים בתמיכה מלאה שאפשרה להם ללמוד תורה מתוך מנוחת הדעת. בין האברכים היו גאוני ירושלים לעתיד. מסיבות שונות נסגרו שערי בית המדרש, עד שבשנת תרמ"ו חודשה בחצר הגמ"ח "שערי חסד". היא התרחבה לבלי היכר והפכה למרכז תורה גדול שבראשותו עמדו הגאוני רבי אפרים בנימין הוכשטיין הרב מקאמין ברוסיה, ורבי ראובן שפירא מסלוצק. בראשות כולל האברכים עמד הגי"ר נפתלי הירץ הלוי רבה של יפו לעתיד. בשנת תרמ"ב יסד את ישיבת "תורת חסד" והעמיד בראשותו את הגאון רבי אברהם אליהו מסובאלק.

החל משנת תרמ"א, נטל רש"י חלק בניהול ב"חברא קדישא פרושים" בירושלים שנוסדה בשנת תרט"ז, ושימש בה כסופר ומנהל. הוא ליווה את פעולות החברה עד יומו האחרון ומסר נפשו לשמירת התקנות שתיקנו גאוני קדמאי.

ביתו שבשכונת "זכרון טוביה" היה לתל תלפיות שהכל פונים אליו. למרות עסקנותו הציבורית רחבת ההיקף, כל מר נפש וקשה יום מצא אצלו אווון קשבת, דלתו לא נסגרה מעולם ולא נעשה דבר קטן או גדול בענייני הכלל ללא התייעצות עמו. הוא נתמנה להיות חבר בהנהלת ה"וועד הכללי", גבאי בת"ת וישיבת "עץ חיים" ומוסדות נוספים, עד שהיה מעורב כמעט בכל מוסד בעיר.

בין השאר, ניהל ר' שלמה זלמן את כולל מינסק ודרכו נתמכו מאות משפחות מתושבי ירושלים יוצאי רוסיה הלבנה.

פעם התקרב הפסח והתמיכה של יהודי רוסיה בוששה מלהגיע. באין מנוס, נטל הלוואה משכנו ר' פייביש סטאָלער (הנגר) שהיה זקן ובא בימים וחסך לעצמו סכום נכבד לעת זקנה. רש"י קיבל ממנו הלוואה בסך מאתיים נפוליון זהב והבטיח להחזירם כעבור זמן קצר. שבועות מספר חלפו ומחוי"ל הגיע סכום של מאה ועשרה נפוליון ורש"י הזדרז לפרוע את הסכום. כעבור זמן קצר הביא את יתרת הסכום, אך מחמת זקנותו של ר' פייביש נשכח ממנו פריעת החלק הראשון של החוב והוא עמד על דעתו כי לא קיבל פרוטה.

גם דין ודברים זה הובא לפני בית דינו של הגר"ש סלאנט והוא חויב להישבע. רש"י החליט לשלם מכיסו את הסכום, אך הגר"ש התנגד לכך כי חשש מלעזיזו הבריות ורש"י נאלץ להסכים. שלושה ימים עסק באמירת תהילים ובניו העידו כי הימים היו לו כימי תשעה באב. ביום השלישי התייצב בפני חברי בית הדין ונשבע בחיל וברעדה כשהוא מזיל דמעות כמים.

לאחר ששב לביתו החליט למכור את דירתו וחפציו, בנימוק שהתכוון קודם לכן למכור את ביתו, ולאחר שנפטר מהתשלום על ידי שבועה דאורייתא אין הוא רוצה ליהנות מן הכסף.

את הכסף שקיבל ממכירת הדירה והחפצים, הקדיש לבניית בית הכנסת "בית יעקב" בשכונת בית ישראל וביקש ששמו לא יפורסם. עד היום קבוע שלט בכותל הצפוני ובו נאמר: "לזכרון טוב בהיכל ה' לעולם, שזהו בית המדרש בנוי מנדבת נדיב אחד ושמו פלאי ונעלם, שנדב סך מאה ועשרה נפוליון זהב".

לאחר זמן הגיע שליח לדירתו של רש"י ובידו צרור עם מאה ועשרה נפוליון זהב. היה זה שליחו של ר' פייביש סטאָלער שסיפר, כי במהלך ניקיון הבית בערב פסח נמצא הצרור חבוי בקרן זוית.

מושלים היה במידת הכנסת אורחים והקפיד על מצווה זו כל ימיו, גם בתקופה שהיה דר בחדר קטן בו התגוררה גם אמו האלמנה שנים רבות. אורחים רבים מחברון ומיפו, בני משפחה ואחרים, מצאו אצלו אכסניה בכבוד ומעולם לא אמר אדם "צר לי המקום

רבי אליהו נחום (ב"ר שלמה זלמן) פרוש עם גיסו הגר"ל אויערבאך

ימי פטירתו וצאצאיו

רש"י נפטר בהיותו כבן נ"ג, ביום כ"ג בתמוז תרנ"ח. בפטירתו לא השאיר אחריו אפילו קבא דמוריקא ואלמנתו ויתומיו נשארו עם חובות ולא נותר להם אפילו מזון סעודה אחת.

הבן ר' נפתלי צבי, שהיה אז כבן כ"ז, העמיס על עצמו את עול המשפחה ועמד בגבורה במעמסה הכבדה של פרנסת בני הבית. צאצאים רבים נקראו על שמו ובניהם מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך שנולד ביום השנה לפטירתו כ"ג בתמוז, בשנת תת"ר.

זוגתו מ' מלכה יענטא, היתה אשת חיל ועמדה לימין בעלה בכל שנותיה. הסתפקה במועט ומעולם לא התאוונה על הדוחק שבמעונם. ביתה הדל היה פתוח לכל דכפין וחמותה התגוררה בביתם הקט במשך כארבעים וחמש שנה ללא חילוקי דעות. נפטרה ביום ט' באד"ב תרע"ט. ר' שלמה זלמן התמסר לחינוך בניו לתורה ולתעודה ולמרות פרנסתו המצומצמת, הוציא הון למען בניו ושכר להם מלמדים מומחים. זכה לדור ישרים ומצאצאיו רבנים ואנשי מעשה מפורסמים.

צאצאיו:

- א. רבי נפתלי צבי פרוש.
- ב. רבי אליעזר ליפא פרוש.
- ג. רבי יהושע מרדכי פרוש.
- ד. רבי עקיבה פרוש.
- ה. רבי אהרן יעקב פרוש.
- ו. רבי אליהו נחום פרוש.
- ז. מ' שרה ליבא, זוגי רבי יוחנן דוד סלומון.
- ח. מ' שיינא גיטל, זוגי בן-דודה רבי מנחם מענדל פרוש.
- ט. מ' צביה, זוגי רבי חיים יהודה לייב אויערבאך.

צאצאי רבי שלמה זלמן פרוש

רבי נפתלי צבי פרוש

ב"ר שלמה זלמן

מהדמויות הבולטות בהנהגת ירושלים ופעל רבות למען הכלל

מרן הגר"ש"ז אויערבאך צוק"ל עם אחיו הגאון רבי אברהם דב זצ"ל

רבי שלום יעקב שמחה רוטמן (חתן רבי עקיבה פרוש)

רבי מנחם מענדל (ב"ר גרשון) פרוש שו"ב (חתן רבי שלמה זלמן פרוש)

החינוך הכללי לבית ספרו שהקים וזכה להצלחה חינוכית מופלגת שהפכה לסמל ודוגמה אצל כל פעילי החינוך התורתי.

זוגתו מי שפרה בת ר' מנחם משה ריבלין, נפטרה ביבנאל במיטב שנותיה ביום כ"ו בתשרי תרע"ט, והשאירה אחריה בן ובת. היא נטמנה ביבנאל ור' משה חזר לירושלים.

למרות אסונו הכבד המשיך בפעולות החינוך ונסע להקים תלמוד תורה בעקרון, והמשיך לעסוק בחינוך ובשאר עסקי הציבור. בזיוו"ש נשא את מי פייגא טויבא בת ר' נח חיימסון שגידלה את ילדיו במסירות.

שימש חבר הנהלת ביה"ח 'ביקור חולים', חבר מרכז אגו"י והנהלת החינוך העצמאי ויו"ר מרכז אגו"י בירושלים. כיהן כסגן ראש העיר ירושלים וכל פונה נענה במאור פנים. נפטר בשם טוב שבע ימים ומעשים טובים, ביום כ"ד באייר תשמ"ג.

אבי: 1. מי תמר זוג' הרה"ג ר' זיידל ב"ר משה מאיר הייזלר. תלמיד חכם מופלג. השתלב בבית המסחר של אביו והמשיך ללמוד בכל עת מצוא. זכה לבנים מרביצי תורה. נפטר ביום כ"א במרחשון תשמ"ג. 2. יבלחט"א, הרב מנחם פרוש הי"ו, לאורך ימים ושנים טובות.

ב. מי רבקה (ריבלי), זוג' ר' מאיר דרוק ב"ר קלונימוס קלמן. ממצויני ירושלים, תלמיד חכם ושוקד בתורה, מתלמידי הגרי"מ חרל"פ. ניהל חנות מכולת בשכונת 'מזכרת משה' והוא וזוגתו הצדקנית כלכלו משפחות רבות של תלמידי חכמים צנועים ונוקקים. זוגתו נפטרה ביום כ"ו בתשרי תשמ"ז.

אבי: 1. הסופר ר' משה עקיבא דרוק, מגדולי הסופרים החרדיים בירושלים. כתב "קול ישראל", "היומן" ו"המבשר", ואח"כ עורך "המודיע" שנים רבות. נפטר ביום ד' בכסלו תשס"ג. זוגתו מי אסתר מלכה בת ר' יוסף דייטש ב"ר יצחק מרדכי ב"ר שמעון דייטש תלמיד החת"ס (ראה תולדותיהם במאמרינו על משפחת דייטש ומשפחת ברגמן), נפטרה ביום ל' בשבט תשס"ג. 2. העסקן ר' שלמה זלמן דרוק, איש חסד וחבר עיריית ירושלים. חתן ר' דוד יוליוס. נפטר ביום כ"ב במנ"א.

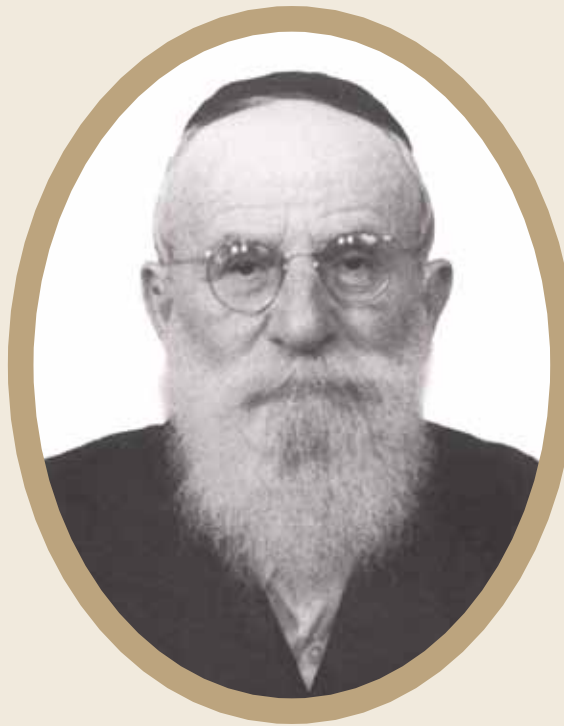
ג. ר' ליבר מרדכי פרוש. איש ישר, הולך תמים ופועל צדק ומוקיר רבן. עסק כל ימיו בגמילות חסדים ושימש כמזכיר הגמ"ח הכללי "שערי חסד" יחד עם אביו. לא נטל חלק בנושאים ציבוריים והיה נחבא אל הכלים. התמסר לתפקידיו למען הכלל והיה יד ימינם של אביו ושל העסקן ר' שמואל זאוויל שפיצר, ורכש את אמון הציבור. גלה עם אביו לדמשק בעת מלחמת העולם הראשונה. נפטר בפתאומיות בשב"ק כ"ח בסיון תשי"ט.

זוגתו מי מינקא בת ר' מאיר יחיאל יהודה גולדברגר ב"ר יעקב שלמה בעל "שלמי יעקב", אשה טובת לב ועדינת הנפש, נפטרה ביום ט"ז במרחשון תשט"ז.

אבי: 1. ר' שלמה זלמן פרוש. מנהל הגמ"ח "שערי חסד" בנאמנות. 2. ר' אליהו פרוש. 3. ר' יצחק דוד פרוש. 4. מי מלכה, זוג' ר' שמואל מאיר וייסנשטרן. 5. מי סימה, זוג' הרה"ג ר' יצחק קאהן ר"מ בישיבת "קול תורה". 6. מי אסתר, זוג' ראש הישיבה הגאון רבי חיים קמיל. 7. ר' משה ליפא פרוש. 8. הרה"ג ר' הלל פרוש, תלמיד חכם מופלג מגדולי הלומדים בישיבת חברון. 9. הרה"ג ר' חיים פרוש, בעל הספר הנודע "פירוש חיי" על מסכתות הש"ס ושאר ספרים. ד. מי רחל (בשנת תרצ"ה חלתה ואביה הוסיף לה את השם

ר' מאיר דרוק (חתן ר' נפתלי צבי פרוש)

ר' משה (ב"ר נפתלי צבי) פרוש

התעורר בו ספק שמא עליו לעזוב את העסקנות ולהשקיע עצמו באהלה של תורה. נמלך בדביתו והסכימה עמו. התייעץ באחיו רבי עקיבא והוא הציג את השאלה לרבו הגה"צ רבי צבי מיכל שפירא אשר ערך שאלת חלום ונענה, כי שורש נשמתו להמשיך במלאכת הקודש למען הכלל.

לאחר שנסודה תנועת 'אגודת ישראל' בארץ ישראל, נמנה כחבר הנהלת מרכז אגו"י בירושלים בד בבד עם חברותו בהנהלת 'העדה החרדית'.

נפטר ביום כ"ג בשבט תשי"ב והשאיר אחריו צוואה מופלאה בה מספר את תלאות חייו ואת אמונתו הצרופה בה'. זוגתו נפטרה ביום ו' בשבט תשי"ג.

צאצאיו:

א. ר' משה פרוש. נולד לאביו כחמש שנים לאחר נישואיו, ביום ב' במרחשון תרנ"ד בירושלים.

רב הפעלים לתורה ולתעודה. גדול העושים למען החינוך לבני עדות המזרח, מייסד ת"ת "בני ציון" אשר בין כתליו התחנכו אלפים. רבים מגדולי התורה בעדות המזרח חבים לו את חייהם הרוחניים. בשליחות רבני ירושלים, נסע ליבנאל להפריח את השממה הרוחנית ויסד שם בית ספר. הוא הצליח להעביר כמעט את כל ילדי

והפרט. נולד ברי"ח מנחם-אב תרל"א ונכנס בביתו של אברהם אבינו בערב תשעה באב.

מרן הגאון רבי שמואל סלאנט שימש כסנדקו והגאון רבי מאיר אויערבאך כמוהל. למד בשקידה בת"ת "עץ חיים" והכול ניבאו לו עתיד מזהיר. בגיל צעיר חלה בעיניו ובשל טיפול כושל של רוקח ירושלמי, נגרם לו עיוורון חלקי למשך כשש שנים ונאסר עליו לעיין בספר. כל ימיו היה מיצר על שנותיו הטובות שחלפו לבלי שוב ועל ניתוקו מאהלה של תורה בעל כורחו.

נשא את מי מרים יוכבד שפרה בת ר' משה ריבלין, ב"ר אברהם בנימין ריבלין, ב"ר משה מגיד ריבלין, ב"ר הלל ריבלין ממחדשי היישוב היהודי בירושלים. ר' משה ריבלין סייע לאחיו העסקן המפורסם ר' יוסף ריבלין מבוני ירושלים והיה מתושביה הראשונים של שכונת "נחלת שבעה" בעיר החדשה. שימש כשד"ר של הוועד הכללי "כנסת ישראל" ופעל רבות למענו. נפטר בקיצור ימים ביום כ' בתמוז תרנ"ב.

בעת מלחמת העולם הראשונה, חיפש רנ"צ עצה כיצד להינצל מהשירות בצבא התורכי ונטל את זהותו של אזרח אמריקאי ששהה בירושלים בשם ר' יצחק גליקמן. מאז נרשמו בני המשפחה בשם "גליקמן-פרוש" ובתור נתינים אמריקאיים היו פטורים משירות. בשלהי תקופת המלחמה, בחנוכה תרע"ח, הוגלו רנ"צ ובנו ר' מרדכי לדמשק כנתינים אמריקאיים ושהו שם כשנה ומחצה.

עם פטירת אביו בגיל צעיר ובהיותו הבן הגדול, נטל על עצמו את עול פרנסת המשפחה ועול נישואי הבנים. מאוחר יותר, אף דאג להשאט צאצאי שני אחיו ר' אליעזר ליפא ור' יהושע מרדכי שנפטרו בצעירותם במלחמת העולם הראשונה. לבד מזאת היה עליו להשיא גם את יתומי משפחת זוגתו מי יוכבד, כי אביה ר' משה ריבלין נפטר בצעירותו.

היה רודף צדקה וחסד ומפעיליה הבולטים של ירושלים. שימש כמזכירו האישי של מרן הגאון רבי שמואל סלאנט ותחת שרביטו התנהלו המוסדות "עץ חיים" ו"ביקור חולים" ושאר ענייני היישוב האשכנזי בירושלים. יזם את הקמת השכונות "כנסת ישראל" על שלושת חלקיה, ובשנת תר"ס הקים את שכונת בתי ברוידא. בשנת תרס"ג הקים את חצר יעקבזון ובשנת תרס"ה את שכונת "שערי משה" בתי ויטנברג, וכן את "חצר דיוויס" והחנויות שמסביב ת"ת "עץ חיים" כדי להעמיד קרן לאחזקת המוסד.

התמסר לניהול גמ"ח "שערי חסד" והקים את שכונת "שערי חסד" עם עמיתו רבי שמואל זאוויל שפיצר שאפשר לבני ירושלים רכישת דיור בתנאים נוחים. בהשתדלותו, הגיע הגרי"ש סלאנט הישיש, שהיה אז סמוך לפטירתו בגיל מופלג והניח את אבן הפינה לשכונה. בשנת תרצ"ה הקים את "קרן הבניין" בשכונת מקור ברוך. את ימות השבוע חילק ר' נפתלי צבי בין המוסדות השונים אותם ניהל ומצודתו היתה פרוסה על כולם.

באחד המקרים, קיבל רש"י מברק בהול מראשי הכולל במינסק, ובו בקשה להתפלל לפני הכותל המערבי לחזרה בתשובה של בחור מבני הכולל שיצא לתרבות רעה. התפילה הועילה ובני המשפחה, בסיוע בני העיר, שלחו תרומה גדולה לירושלים לייסוד שכונה, היא שכונת 'בתי מינסק'.

מסופר, כי פעם ישב בשיעור בין מנחה למערב בביהכ"נ שבבתי ברוידא ובמהלך השיעור הפתיע את הסובבים בחידושו והערותיו.

ר' אברהם דב זוננפלד (חתן ר' נפתלי צבי פרוש)

ר' ליבר מרדכי (ב"ר נפתלי צבי) פרוש

יחסאי), זוגי ר' **אברהם דב זוננפלד** ב"ר יעקב מאיר בן מרן הגרי"ח זוננפלד זוק"ל. תלמיד חכם מופלג. למד בישיבת "אהל משה" ופיקח שנים רבות על כשרות השחיטה. היה מחונן בכשרון אדריכלי וממנו התפרנס. נפטר בערב פסח תשמ"ז, וזוגתו נפטרה ביום ט"ו באלול תשי"ח.

אבי: 1. הסופר הרה"ג ר' שלמה זלמן זוננפלד, נכד חביב למרן הגרי"ח זוננפלד וכותב תולדותיו בסדרת הספרים "האיש על החומה" וספרים נוספים. 2. ר' משה זוננפלד. 3. מ' מלכה, זוגי הרה"ג ר' ישעיה מונדרי אב"ד בת"א. 4. מ' נחמה, זוגי ר' אהרן שטיינהויז, ממנהלי החינוך העצמאי. 5. מ' סימה, זוגי הרה"ג ר' נפתלי ווידער, ש"ב ומו"ץ בשוויץ כיום גרים בארץ ישראל.

ה. מ' חיה שרה, זוגי ר' **עמרם בלויא**, בנו בכורו של רבי משה אורי בלויא, קברניטה של היהדות החרדית בארה"ק. תלמיד חכם מופלג אשר שקד על התורה והחזיר את אהבת תורה לצאצאיו ותמך בהם שיוכלו לישב באהלה של תורה. נפטר בהושענא רבא תשל"ט וזוגתו ביום כ"א במנ"א תשמ"ה.

משלושת חתניו המופלגים ראה דור ישרים יבורך: 1. מ' הדסה, זוגי ר' יחיאל פישל ב"ר יחזקאל אלימלך לינדר. 2. מ' דבורה, זוגי ר' יהושע יהודה ב"ר אברהם חיים אייזנשטיין. 3. מ' צפורה, זוגי ר' נח ב"ר צבי אלימלך פריזנד.

ו. מ' שיינא, זוגי הרה"ג ר' **שלמה צדוק זייבלד**, בנו בכורו של ר' יעקב זייבלד סופר סת"ם. למד ביגיעה עם הרה"צ ר' אליהו יאדלר ושקד על דלתי התורה. איש ישר דרך שהתפרנס מיגיע כפיו. נפטר ביום ח"י באלול תשמ"ז, וזוגתו בשב"ק כ"י במנ"א תשנ"ד.

אבי:

1. הרה"ג ר' משה זייבלד, ראש ישיבת "בתוככי ירושלים" בעיר העתיקה ירושלים. חתן כ"ק אדמו"ר מזידיטשוב-ת"א. 2. ר' זלמן לייב זייבלד ז"ל, חתן הגה"ח ר' משה ב"ר מרדכי דוד ברי"ם. 3. מ' סימא, זוגי הרה"ג ר' דב רוזנטל (בן הגאון ר' אברהם דב רוזנטל). 4. מ' שרה מלכה, זוגי הרה"ג ר' אפרים נקנסקי ר"מ בישיבת "עץ חיים". 5. הרה"צ ר' שמעון זייבלד, תלמיד מובהק למרן החזו"א זי"ע. חתן ר' דב הירשמן. 6. ר' יוסף זייבלד, מראשי מחנכי ת"ת "תשב"רי" בבי"ב. חתן ר' אושא זלצר. 7. מ' שושנה זוגי הרה"ג ר' זאב פרקל רב ומו"ץ בעמנואל. 8. הרה"ג ר' מנחם זייבלד, חתן ר' נח פפירנא.

רבי אליעזר ליפא פרוש

ב"ר שלמה זלמן

מחשובי תלמידי החכמים שבירושלים, רודף צדקה וחסד שהמשיך את מסורת אביו לסייע לתלמידי חכמים נזקקים כדי שיוכלו לשבת באהלה של תורה בשלווה.

דאג לפרנסת אלמנות והיה אביהם של יתומים וחלכאים.

נפטר במבחר שנתו ביום ה' בתמוז תרע"ז.

זוגתו מ' הדס בת ר' אפרים פישל וייכמן.

צאצאיו:

א. מ' חנה רחל, זוגי ר' **דב מאיר בנימין** ב"ר משה יעקב, המכונה "ר' אלתר אנטיפלר". נכד הגאון רבי צבי הירש בנימין מאנטיפוליה. נפטר ביום כ"ד באב"ב תשכ"ז, וזוגתו ביום י"ט בניסן תשכ"ט.

אבי: 1. ר' אליעזר ליפא בנימין. 2. ר' משה בנימין. 3. ר' אברהם

ר' עמרם בלויא (חתן ר' נפתלי צבי פרוש)

ר' שלמה צדוק זייבלד (חתן ר' נפתלי צבי פרוש)

אהרן בנימין. 4. מ' פיגל זוגי ר' שמואל זילברמן (אבי המשגיח הנודע בת"ת קמניץ, הרה"ג ר' ליפא זילברמן זצ"ל). 5. מ' שפרה זוגי ר' פישל ויינגרטן.

ב. ר' שלמה זלמן פרוש.

אבי: 1. ר' אליעזר ליפא פרוש. 2. ר' דב בער פרוש. 3. ר' פישל פרוש. 4. מ' חיה, זוגי הרה"צ ר' מיכל אהרן ויינברג (אבי כ"ק אדמו"ר מסלאנים שליט"א והגה"ח רבי יצחק מתתיהו ויינברג ראש ישיבת "באר אברהם" סלאנים). 5. מ' שפרה, זוגי הרה"צ ר' יעקב לייב ויינברג (אבי הגה"ח רבי חיים יוסף דוד ויינברג שליט"א, ראש ישיבת סלאנים).

ג. מ' אסתר נעכא, זוגי הרה"ג ר' **שלמה ברוורמן** ב"ר זעליג. מנקה הדעת שבירושלים. מרביץ תורה שנים רבות בישיבת "עץ חיים" ומפורסם בתפילותיו הזכות כמונה מעות. נפטר ביום ג' בניסן תשל"ה.

אבי: 1. מ' שפרה, זוגי ר' יחזקאל ב"ר רפאל חיים צבי וואלעס. 2. מ' מייטא, זוגי ר' שמואל הרש"ל. 3. מ' שרה גיטל, זוגי ר' משה ב"ר יוסף צבי סלאנט. 4. ר' ליפא ברוורמן, חתן ר' מיכאל דב ויינגוט. 5. מ' מלכה, זוגי ר' אריה הגר. 6. ר' נתן ברוורמן, חתן ר' יהודה לייב קליערס. 7. ר' זעליג לייב ברוורמן, חתן ר' בנימין זאב סוקולובסקי.

ר' שמחה בונים לייזרזון (חתן הגרה"ל אויערבאך)

ר' שלמה ברוורמן (חתן ר' אליעזר ליפא פרוש)

8. ר' יהודה ברוורמן.

ד. מ' מרים צביה, זוגי ר' **שלמה גבריאל מרגליות**.

אבי: 1. ר' אליעזר ליפא מרגליות. 2. ר' אברהם צבי מרגליות. 3. ר' יוסף מרגליות. 4. ר' יעקב מרגליות. 5. ר' משה מרגליות. 6. ר' נחום מרגליות. 7. ר' ברוך מרגליות. 8. מ' הדסה, זוגי ר' נח חיימזון. ה. מ' שרה, זוגי ר' **שמעון פינחס פקשר** ב"ר חיים יצחק. צורבא מרבנן ומוקיר רבנן. דר בארה"ב ובערוב ימיו השתקע בארה"ק ותמך בתלמידי חכמים.

אבי: 1. ר' חיים יצחק פקשר. 2. מ' לאה, זוגי ר' פישל סוכצ'ובסקי. 3. מ' שפרה, זוגי ר' שלמה ויטי. 4. מ' ליבא, זוגי ר' מנחם גוטסמן.

ו. מ' רייכל, זוגי ר' **זאב סג"ל** ב"ר שמעון.

אבי: 1. ר' שמעון אליעזר ליפא סג"ל, חתן ר' חיים שבדרון. 2. ר' מנחם אורי סג"ל.

רבי יהושע מרדכי פרוש

ב"ר שלמה זלמן

התייטר כל ימיו בייסורים ונבצר ממנו לשקוד על דלתי התורה. היה ירא ה' מרבים וקבע עתים לתורה.

במסגרת עבודתו בביה"ח "ביקור חולים" מילא תפקידו באמונה ודאג להקל ממכאובי החולים ולהקל מייסוריהם. פעל רבות למען הזולת ובייחוד בשנות המלחמה העולמית הראשונה בה שרר רעב כבד. הוא פרס מלחמו למעוטי יכולת, עד שנחלש ונפל למשכב ונפטר במבחר שנתו ביום י"ד באב"א, פורים דפריים, תרע"ח.

זוגתו מ' פריידל לבית ויינברג.

צאצאיו:

א. מ' סימה (סימקה), זוגי ר' **אברהם מינץ**, ב"ר ישראל אריה. מלמד ב"עץ חיים" שנים רבות. תלמיד חכם מופלג. נפטר ביום כ"ד בטבת תשכ"ב, וזוגתו ביום י"ט בטבת תשמ"ט.

אבי: 1. מ' שרה, זוגי ר' ישראל שיינקר, בן הגה"צ ר' שמואל הלל חתן מרן הגרי"ח זוננפלד. 2. ר' יהושע מינץ הי"ו. זוגתו מ' פנינה פעשע, בת ר' יהודה יעקב קופרשטוק, נפטרה ביום י"ח באב"א תשס"ח. 3. ר' ישראל אריה מינץ. 4. מ' מלכה תח"י, זוגי ר' שמחה שמואל שולמן, מפקח ב"חינוך העצמאי". 5. מ' רבקה, זוגי ר' חיים שפירא, מחשובי חסידי חב"ד. 6. מ' שולמית, זוגי ר' אליהו אייזנשטיין. 7. ר' דוד מינץ, נהרג בשנת תשכ"ז, זוגי מ' אסתר תח"י בת ר' מאיר שמעון ציינזוירט הי"ד (ראה במאמרינו על משפחת געריש-גליקזאהן). 8. ר' חיים מינץ. 9. מ' דבורה תח"י, זוגי ר' חיים אהרן שקלאר.

ב. מ' חנה. זוגי ר' **ברוך נח הכהן צוקר**, אבי ר' יהושע צוקר. לאחר פטירתו, נישאה בזיוו"ש לר' חיים זעליג לנקין, מלמד ב"עץ חיים" ובעל תוקע בביהכ"נ "זכרון משה". נולדה להם בת יחידה מ' שולמית תח"י, זוגי ר' יצחק ויינשטוק בן המקובל ר' יוסף (עליהם ראה במאמרינו על משפחת ויינשטוק), נולד ביום י"ז באדר תרפ"ז, יומא דהילולא של הרה"ק ה"פחד יצחק" מבאיאן ונקרא על שמו. קבע עתים לתורה וגמל חסד בכל מאודו. נודע בירושלים כמשמח חתן וכלה בהתלהבות. נפטר ביום י"ז באלול תשס"ח.

ג. ר' **שלמה זלמן פרוש**. נולד בשב"ק, ז' בכסליו תרס"ז. התייתם מאביו בהיותו כבן עשר והתחנך בבית היתומים דיסקין בעיר העתיקה. בערש"ק, כ"ב בסיון תרפ"ו, נשא את מ' שרה, שנולדה ביום ו' בניסן תרס"ז לאביה ר' אברהם ישראל גליס. מ' שרה

בעניין זריחה ושקיעה עם ציור גדול ומקיף שערך יחד עם חברו הרה"צ ר' נתנאל סופר. השניים גם התקינו שעון שמש, כדי לסייע להם לחשב ולדייק בזמני התפילה והיום.

עסק בהצנע בתורת הנסתר התפלל ע"פ כוונת האר"י ז"ל בלא להתבלט בכך. בערוב ימיו הגיה את הברייתות דרבי עקיבא ורבי ישמעאל כהן גדול, קראו בשם "מרכבה שלמה" והקדים לו הקדמה בחכמת הנסתר וקילסוה מקובלים מפורסמים.

סיפר רבי יעקב מאיר זוננפלד בן מרן הגר"י, כי רבי עקיבא הראה למרן הגר"י זוננפלד את גיליונותיו בתורת הנסתר ושניהם הסתודדו זמן ניכר. לאחר שיצא, זלגו עיניו של מרן דמעות.

רבי עקיבא הביא לדפוס את ספרו בעילום שם. ביום שישי הובאו הגיליונות האחרונים מבית הדפוס ובליל שבת נפל למשכב.

בשכבו על ערש דווי, מסר לאחיו ר' אהרן יעקב את מפתחות ארונו וביקש ממנו להיזהר על כתביו וספריו שלא ייפלו לידיים לא אמונות.

בחצות ליל יום ראשון, ז"ך במרחשון תרפ"ב, נפטר, כשהוא בן מ"א שנה בלבד.

מרן הגר"י ליווה אותו רגלי עד הר הזיתים ואמר עליו בהספדו שהיה ראוי שתשרה עליו השכינה, אלא שאין הדור ראוי לכך.

מזוגתו הראשונה מי שרה ביילא, נולדה מ' דאבע מינדל זוגי הרה"ג ר' שלום יעקב שמחה רוטמן, ב"ר נחום ב"ר יצחק דוד רוטמן. תלמיד חכם מופלג ושקדן בתורה כל ימיו. ישר דרך מיקרי קרתא. חיבר ספר "אבני שיש" (= שלום יעקב שמחה) על כל ה"כלומר" שבפרוש רש"י.

עשה רבות לקירוב בני נוער לתורה ויראת שמים והקים את לגיון הבחורים של ישיבת "תורה ויראה", תחילה התקיימה החבורה בשכונת בתי ברודא. ביזמותו, החלו תשב"ר לומר מדי ערש"ק את "שיר השירים" בניעימה ערבה, עד שהפך לנחלת הכלל. נפטר ביום ד' בניסן תשכ"ט. בלווייתו זלפו גשמים רבים על מיטתו והתקיים בו מאמר חז"ל שסימן יפה הוא לו, וכשחזרו יצאה השמש על הארץ. זוגתו נפטרה ביום הכיפורים תשל"ט.

אביו: 1. ר' שלמה זלמן רוטמן, חתן ר' עמרם בלויא; 2. ר' צבי עקיבא רוטמן, חתן ר' יעקב לייב קלצקי; 3. מי שרה ביילא, זוגי ר' אברהם מרדכי ב"ר שלמה זלמן ברייטשטיין, סד"ך "העדה החרדית"; 4. ר' אברהם רוטמן, חתן ר' מנחם חיים מענדל פטרפריינד; 5. מי זלדה גיטל, זוגי הגה"ח ר' אהרן יוסף בריז"ל הי"ו, מפארי עדת חסידי קארלין סטאלין, בהרה"צ ר' אלעזר בריז"ל; 6. מי שיינא חיה, זוגי ר' שמעון ב"ר חיים אורי רוזנברג; 7. ר' נחום רוטמן.

בזיוו"ש נשא רבי עקיבא את מי רייזל בת ר' מרדכי ברקוביץ בעל "זכור לאברהם", ונולדה מי מלכה דינה זוגי הגאון הירושלמי הנודע ר' משה יהושע לנדא. גאון מופלא, מתלמידי הקרובים של מרן החזו"א זי"ע. עמל בתורה כל ימיו וגדול היה בעבודה בלבט אש. אחו גם בעמוד החסד והצדקה בהצנע לכת. גדר גדרים ועמד בפרץ, האיר דרך והורה נתיבה. מגדולי העושים למען החינוך והקדושה בירושלים. נפטר בעש"ק ה' באדר תש"מ, וזוגתו ביום י"ח באדר תשל"ה.

אביו: 1. ר' עקיבא דב לנדא, חתן ר' פינחס אייזן; 2. ר' יעקב אהרן לנדא, חתן ר' חיים אשר לדרמן; 3. מי נחמה זוגי ר' יעקב ב"ר משה שאול סירוטה.

לאחר פטירת רבי עקיבא, נישאה זוגתו השניה להגה"ח ר' ברוך יצחק פריינד.

בשבוע הבא אי"ה: על שני בניו הנותרים של רבי שלמה זלמן פרוש ושלושת חתניו, ועל אחיו רבי גרשון פרוש וצאצאיו.

מקורות: סדרת הספרים המונומנטאלית "שרשרת הדורות" מאת הרב מנחם פרוש הי"ו; "שלושה דורות בירושלים" מאת ר' משה עקיבא דרוק; "אנצ' לתולדות חלוצי היישוב ובוניו" לתדהר; "ספר היחס" למשפחת ריבלין; "בתוך החומות" מאת ר' מ"מ פרוש; "שערי צדק" לר' אליהו פרוש; הקדמת ספרי ר' אליהו נחום פרוש; "הפרדס" קובץ ס"ב; "בשעריך ירושלים"; "האיש על החומה"; "ארשת" קובץ ו'; "תולדות חכמי ירושלים" ח"ג; "חיים שיש בהם"; "עמוד אש"; "בטוב ירושלים"; "מוריה" קובץ קל"ב; "תלפיות" ה'; "סיני" ס"א; "שלושה עולמות" ח"ג פ"ו; "ישורון" חלק ט"ו; "בתי ורשא" על משפחת פניגשטיין, "סיפורים ירושלמיים".

תשואות חן לצאצאי המשפחה וידידיה, שסייעו במאור פנים: הרב מנחם פרוש ובנו הרב מאיר פרוש הי"ו; ר' יהודה אשר שווארץ; האחים ר' גרשון ור' שלמה קרלנשטיין; בני הרש"ח פרוש: ר' יעקב, ר' מענדל ור' שלמה; ר' מרדכי שלמה אקער; ר' חיים רוזנטל; ר' משה הכהן פקשר; ר' שלמה זלמן קרויזר; ר' ארי לייב פרוש; ר' אליעזר זייבלד; ר' צבי שאטלאנד; ר' יונה ברוורמן; ר' ליפא מרגליות; ר' מנחם זייבלד; ר' משה רחלזון; ר' יעקב מינץ; ר' ישראל גליס ועוד.

תגובות והארות וקורות משפחות, תתקבלנה בברכה במייל: hazadikim@gmail.com ובפקס: 0577-962460.

מימין לשמאל: יבדלחט"א הרב מנחם פרוש הי"ו, הרה"ג ר' ישראל פרוש רב באוסטרליה (נכד ר' גרשון פרוש), ר' משה פרוש

ר' משה פרוש מקבל את ה"קושאן" של אדמות "נחלת ישראל" מהמוכר הערבי. מימין – איש המעש וההזון רבי יוסף לוי הגיז

ר' זיידל הייזלר (חתן ר' משה פרוש)

התייתמה בהיותה כבת עשר, מאמה מי בתיה ברכה אסתר, שנפטרה ביום ו' בטבת תרע"ז, ואביה ר' אברהם ישראל נישא בשנית ונולד לו הבן הסופר הרה"ג ר' יעקב גליס.

ר' שלמה זלמן פרוש שימש כאחד ממנהלי חברת "שמן" בירושלים ויחד עם זוגתו עסקו בפעולות צדקה וחסד. איש ישר דרך אשר צהלתו תדיר בפניו והיה שמח בחלקו. שימש כבעל תפילה רבות בשנים, ועוד בילדותו התחבב על רבי יצחק ירוחם דיסקין שתדיר ביקש ממנו להבדיל על הכוס בניעימה.

אביו: 1. ר' יהושע מרדכי פרוש. 2. מי בתיה, זוגי ר' יעקב פניגשטיין ברמת-גן, (נכד ר' שאול יצחק פניגשטיין מיפו גיסו של הרה"צ ר' אריה מרדכי רבינוביץ מפוריסוב-ירושלים). 3. מי מינה, זוגי ר' אברהם ב"ר יהושע מרדכי קרויזר. 4. מי סימה, זוגי ר' יעקב דזייקוב בארה"ב. 4. מי רבקה, זוגי ר' שמואל גינזבורג בב"ב.

הגה"צ רבי עקיבא פרוש ב"ר שלמה זלמן

צדיק נשגב מפארי ירושלים אשר הקדיש את כל חייו לעשות רצון קונו וזכה לישב כל ימיו באהלה של תורה, ללמוד תורה לשמה ולאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא.

נולד בשנת תרמ"א. חתם שמו בה"א, לאחר שערך שאלת חלום כפי שעשה בעל ה"אור זרוע" בשעתו, ונראה לו בחלום הפסוק: "אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה" - סופי תיבות 'עקיבא'.

משחר ילדותו ניכר בקדושתו ובתפילותיו שנאמרו מתוך השתפכות הנפש. בהגיעו לגיל מצוות, הכירו עליו חרדת קדושה מיוחדת ויראת הרוממות לקראת קבלת עול תורה ומצוות. אביו הכין אותו לקראת היום הנשגב והוא ערך הנהגות מיוחדות לשם כך. בין השאר, לא דיבר דברים בטלים ושמר עינו מכל משמר במשך ארבעים יום קודם בר המצוה. זמן קצר לאחר מכן, נכנס למחיצתו של הגאון הצדיק רבי יהושע צבי מיכל שפירא בעל "ציץ הקודש", ונעשה תלמידו המובהק. רבו זה היה מונה את שבחי תלמידיו, ואת רבי עקיבא היה מכנה בתואר "הצדיק".

בגיל י"ח, נשא את מי שרה ביילא בת ר' צבי הירש ילין סופר סת"ם מומחה ומיקרי קרתא בירושלים, שהתמנה למורה הרואה לענייני סת"ם במצוות הגרש"ס ושימש כממונה בכלל הורודנא, אחי הגאון בעל "יפה עיניים", בני ר' שלום שכנא ילין מגיה מפורסם בירושלים.

כל ימיו ישב על התורה ועל העבודה בהתבודדות, קבע לו מקום של קבע בבית היתומים 'דיסקין' ביגבעת שאול ושם לילת כימים משבת לשבת, מתוך עמל ויגיעה בתורה כשהוא עטוף בטלית ומוכתר בתפילין, כמנהגי תלמידי רבו. למד שם עם הגאונים רבי מאיר סעמניצר (העלר) והגאון רבי יעקב משה חרל"פ. הם חפרו בור בחצר וכאשר נאגרו שם מי גשמים, השתמשו בהם לטבילה.

התייגע להבין את סוגיות הש"ס ופירושי הראשונים וזכה לחדש חידושים רבים בש"ס ובשו"ע. חלק מחידושו נדפסו בספרו "משנת רבי עקיבא", ובו ביאורי שיטות הראשונים בעניינים שונים ובמצוות התלויות בארץ, ירושלים תש"ט בהוצאת אחיו ר' אהרן יעקב פרוש. היה מקנאי ירושלים ושומרי חומותיה. בכך היה נאמן ביתם של רבני ירושלים, מרנן הגאון רבי חיים ברלין והגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצוק"ל. שמר מכל משמר על גדרי החינוך והצניעות כמקובל מדור דור, ולא אבה לשמוע על פשרות בעניינים אלו.

בביקורו הראשון של כ"ק מרן אדמו"ר ה"אמרי אמת" מגור זי"ע בירושלים, שמע את שמעו של רבי עקיבא וביקש לפגשו והם שוחחו ביחידות שעות ארוכות. לאחר מכן פרסם מרן ה"אמרי אמת" איגרת ובה מזכיר את הקנאים אשר כוונתם לשם שמים ועם אחדים מהם כרת ברית אהבה כי חברתם נעימה.

היה לו ידע רחב באסטרונומיה וחיבר קונטרס "עקבי השמש"